

Tudományos szövegalkotás

4. A források fajtái, forrásgyűjtés, forráskritika. Vesszőhasználat (folyt.).

2019. 09. 23.

Biró Tamás, OR-ZSE

Még néhány megjegyzés
a vesszőhasználatról

Még néhány megjegyzés a vesszőhasználatról

- (1) *Egész éjjel táncoltam, és szórakoztam a pincérekkel.*
- (2) *Egész éjjel táncoltam és szórakoztam a pincérekkel.*

Mi a különbség a két mondat között?

Még néhány megjegyzés a vesszőhasználatról

Egy vagy két tagmondat?

- AKh12 244§:

„Az összetett mondatok tagmondatait általában vesszővel választjuk el egymástól. (...)

Az írásjelhasználat azonban – a tartalomtól függően – változhat:

Egész éjjel táncoltam, és szórakoztam a pincérekkel
(a táncolás nem a pincérekkel történt), de:

Egész éjjel táncoltam és szórakoztam a pincérekkel
(a táncolás is a pincérekkel történt).”

<http://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/akh12>

Vesszőhasználat

Figyelem!

Hétfőn délután (15 óra körül) a nagy rollertárolóban nem találtam a rolleremet, amit reggel oda tettem. Van rajta a kormányánál és a vázán egy-egy fehér körvignetta, rajta kicsit halványan már a nevem (██████████) és még arról lehet megismerni, hogy egy kicsit kopottas. Remélem, hogy valaki tévedésből elvitte és őrzi. A roller egy Oxelo mid 7-es kék és fekete színű. Kérem, ha bármit tudnak a rollerről jelezzék az alábbi telefonszámon vagy küldjenek egy e-mailt.

Köszönettel,

██████████ 6.a 409-es terem


Amikor túl sok a vessző

Hiba vesszőt kitenni a mondat topikja, alanya után:

(1) *A könyv, a legjobb barát.*

Amikor túl sok a vessző

Hiba vesszőt kitenni a mondat topikja, alanya után:

- (1) *A könyv, a legjobb barát.*

- (2) a. *Két harcos, fekete disznót húzott be.*
b. *Két harcos fekete disznót húzott be.*
- (3) a. *Én, én vagyok.*
b. *Én én vagyok.*

Beadandó feladat erre a hétre

- Választottak egy témát a Wikipedia-projektben.
- Gyűjtsék össze, milyen források állnak a rendelkezésükre.
- Vannak-e olyan források, amelyek nem állnak a rendelkezésükre?
- Vannak-e olyan források, amelyek problémát jelenthetnek?
- Írják meg nekem egy rövid emailben a birot@or-zse.hu címre, hogy mire jutottak.
- Határidő: vasárnap (szept. 22.) éjfél.

A források fajtái

(egy levél múlt hétről)

„Egy kicsit magam is tartok attól, hogy nem találok elég anyagot a projektemhez. Ha nagyon elakadnék, lesz lehetőségem módosítani a témát?”

- A témaváltás ára: kevesebb ideje marad az új témához?
- Vajon témaváltás esetén kidobja az eddigi munkáját az ablakon?
- Mindenesetre nagyon fontos előre gondolkodni!

Hivatkozások

- Primer források: például bibliai, talmudi, stb. – amiről írunk.
- Szekunder források: szakirodalom – akik már korábban írtak ugyanerről.
- Hivatkozások a főszövegben (vagy lábjegyzetben szekunder források esetén).
- Bibliográfia: szekunder források (és esetleg primer források, külön).
- Forráskritika: nem minden „szentírás”, amit korábban írtak.

Óvatosan, kritikus szemmel bánunk a forrásainkkal.

Mi mire használható? Miből mi használható?

Irodalmazás hólabdamódszerrel

- A hólabda görgetése visszafelé:

találtunk egy cikket → milyen korábbi cikkekre, forrásokra hivatkozik?

Nézzük meg a cikk hivatkozásait, irodalomjegyzékét.

- A hólabda görgetése időben előre:

találtunk egy cikket → milyen későbbi cikkek hivatkoznak erre?

Nézzük meg a Google Scholar-ban vagy más adatbázisban.

- Kész bibliográfiák használata:

naprakész? pont a mi céljainkat szolgálja? annotált bibliográfia?



scholar.google.com/scholar?hl=hu&as_sdt=0%2C5&q=Biro+Tamas+"Weak+interactions"&btnG=

Google Tudós

Biro Tamas "Weak interactions"



Cikkek

Bármikor

2019 óta

2018 óta

2015 óta

Egyéni tartomány...

Rendezés relevancia szerint

Rendezés dátum szerint

[PDF] **Weak Interactions** Yiddish influence in Hungarian, Esperanto and Modern Hebrew

[T Biró](#) - On the Boundaries of Phonology and Phonetics, 2004 - academia.edu

When I arrived in Groningen, I was introduced to Tjeerd de Graaf as somebody speaking Hungarian. Then it turned out that both of us were interested in Yiddish. Furthermore, we shared the fact that we started our scientific life within physics, although, unlike Tjeerd, I have not worked as a physicist since my graduation. Nevertheless, as a second year physics student I received a research question from the late leading Hungarian physicist George Marx that was also somehow related to Tjeerd's earlier research topic, neutrino astrophysics ...



Idézetek száma: 7

Kapcsolódó cikkek

Mind a(z) 8 változat



Idézni szeretném

Hol idézik?

Hasonló cikkek?

Van-e szabadon hozzáférhető változat?

Írott források

Bővebben erről a témáról a következő félévben is!

- Saját könyvtáram
- Ismerősöktől kölcsön
- OR–ZSE egyetemi könyvtár
- További könyvtárak
- Online olvasható
nyomtatott könyvek
- Tankönyvek
- Monográfiák
- Lexikonok, konkordanciák, szótárak
- Cikkek, tanulmányok
szakfolyóiratban vagy
gyűjteményes kötetben
- Szakdolgozatok, disszertációk
- Kéziratok stb.

Írott források

- Saját könyvtáram
- Ismerősöktől kölcsön
- OR–ZSE egyetemi könyvtár
- További könyvtárak
- Online olvasható
nyomtatott könyvek
- Nem tudományos források: újságok,
naplók, levelek, hiv. iratok, jegyzetek...
- Tankönyvek
- Monográfiák
- Lexikonok, konkordanciák, szótárak
- Cikkek, tanulmányok
szakfolyóiratban vagy
gyűjteményes kötetben
- Szakdolgozatok, disszertációk
- Kéziratok stb.

Írott források

- Saját könyvtáram
- Ismerősöktől kölcsön
- OR–ZSE egyetemi könyvtár
- További könyvtárak

*Országos Széchényi Könyvtár (OSZK), MTA Könyvtár (MTAK) és Keleti Gyűjtemény,
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) és annak Központi Könyvtára,
Országgyűlési Könyvtár (OGYK), ELTE Egyetemi Könyvtár...*

- Online olvasható
nyomtatott könyvek

- Nem tudományos források: újságok,
naplók, levelek, hiv. iratok, jegyzetek...

- Tankönyvek
- Monográfiák
- Lexikonok, konkordanciák, szótárak
- Cikkek, tanulmányok

- Kéziratok stb.

Online források

Bővebben erről a témáról a
következő félévben is!

- Google, Google Scholar, Google Books
- Wikipedia
- JSTOR

- Arcanum Digitális Tudástár

https://index.hu/techtud/2019/09/15/arcanum_digitalizalas_szkenneles_konyvtaerak_folyoiratok_ujsagok_hungaricana/

- Online is elérhető az 1929-es Ujvári Péter-féle Magyar Zsidó Lexikon.
- *Jewish Encyclopedia* (1901–1906), *Encyclopaedia Judaica* (1972, 2003²)
- <http://www.jpress.nli.org.il> (pl. Egyenlőség)...
- academia.edu, researchgate.net

Szabadon letölthető kiadványok a magyar zsidóságról

Szerző: Kácsor Zsolt

Az MTA Kisebbségkutató Intézetének honlapján a zsidósággal kapcsolatban igen érdekes dokumentumok érhetők el: a Magyar Zsidó-Oklevéltár, a Magyar-Zsidó Szemle (1884-1948), az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat évkönyvei (1895-1948), a Vidéki Rabbikar Körlevele (1954-1955) és a Hungaria Judaica. Nem csak kutatók, történészek, de más, a téma iránt érdeklődők számára is különleges, s főként könnyen hozzáférhető adatbázis.

Továbbiak?

- Ha bármit találnak a félév során, osszák meg egymással... és velem is!

Egyéb források

Bővebben erről a témáról a következő félévben is!

- Múzeumi és levéltári források:
 - kéziratok, magán és hivatalos levelezések, hivatalos dokumentumok, kimutatások, számlák, fényképek, térképek, használati tárgyak...
 - Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár
- Digitális források:
 - emailek, képfájlok, hangfájlok, adatbázisok, *big data*...
- Szóbeli források:
 - personal communication*, interjúk, *oral history*...

born-digital források vs. digitalizált források

A források fellelhetősége

- Könyvtár, levéltár, múzeum...
- Digitális tér: internet, intranet...
- A kutató intézménynél,
a kutató személy családjánál...
- Magánembereknél, gyűjtőknél...
- A forrást nekem kell létrehozni:
interjúk, több forrásból összeállítandó adatbázisok,
régészeti ásatások, térképészeti felmérések...

A források fellelhetősége

- Könyvtár, levéltár, múzeum...
- Digitális tér: internet, intranet...
- A kutató intézménynél,
a kutató személy családjánál...
- Magánembereknél, gyűjtőknél...
- A forrást nekem kell létrehozni:
interjúk, több forrásból összeállítandó adatbázisok,
régészeti ásatások, térképészeti felmérések...

*Bárki számára hozzáférhető? Mi kell
ahhoz, hogy hozzáférjek? Előfizetés,
kutatási engedély, jóindulat, baksis...?*

És az adatgyűjtés további formái...

Terepmunka

„Mindezek nem lehetnek teljesek anélkül, hogy a helyszínre ne látogatnák el, és ne kérnék helybéli segítséget és kiegészítést.”

Laboratóriumi kísérletek,
kérdőívezés, ásatás, kéziratok feldolgozása...

Nem ebben a félévben.

Ha ilyen módon fog adatokat gyűjteni, forduljon a témavezetőjéhez.

Személyes adatközlők és az interjúk fajtái

- Az interjúkészítésnek, az *oral history*-nak saját módszertana van.
- Az emberi emlékezet rosszabb, mint hisszük. (Önálló kutatási téma.)
- Az ember hajlamos „csak a szépre emlékezni”: egyéni narratívák.
 - ezekre a forrásokra fokozottan érvényes,
hogy mindent *double-check*-oljunk!
- Egy forrás korlátozott megbízhatósága nem jelenti azt, hogy ignorálni kell. Azonban kezeljük óvatosan, és hívjuk fel erre az olvasó figyelmét!

Használjunk forráskritikát!

Forráskritika

- Mennyire megbízható az adott forrás?
 - Igen / nem? Vagy inkább skála: nagyon – részben – kevéssé – egyáltalán nem?
 - A probléma: erre a kérdésre nehéz azonnal válaszolni.
- Milyen szempontból megbízható az adott forrás?
 - Például a ténybeli adatok feltehetőleg jók, de az értékelés vagy az értelmezés nem.
 - Amit X-ről ír, az megbízhatóbb, mint amit Y-ről ír.
- Merre torzít az adott forrás?

Forráskritika

- Mennyire megbízható az adott forrás?
- Milyen szempontból megbízható az adott forrás?
- Merre torzít az adott forrás?
 - Elfogult-e a szerző? Például ideológiai kötődés? Például önmaga szerepe? Például az igazságnak csak az egyik felét bontja ki?
 - Elfogulatlan a szerző? Nem köti semmiféle érdek, szimpátia egyik oldalhoz sem?
 - Szakmaiatlan a szerző?
Például az évszámokat jól összegyűjtötte, de az elemzése sántít?

Forráskritika

- Mindig igyekezzünk több forrásból utánanézni.
- Ezek legyenek **független** források.
Független: nem egymásból, nem is közös harmadik forrásból merítenek.
- A forrásainkat mindig tüntessük fel.
- Ha bizonytalanok vagyunk, annak mindig adjunk hangot.
- Understatement: inkább mondjunk kevesebbet, mint rosszat.

Jobb valamit nem állítani, mint téveset állítani.

Jobb állítani valamit, és jelezni a bizonytalanságot, mint nem állítani semmit.

A kutató egyes számú alapszabálya:

***Ha valamit nem tudsz bizonyítani,
mondd inkább azt, hogy nem tudod.***

Angolul „understatement”:
kevesebbet mondani, mint
amennyit tudnék, szeretnék mondani.

1. Nem ciki valamit nem tudni.
2. Cikibb valamit rosszul tudni.
3. A legcikibb ragaszkodni egy téves állításhoz.

*Ne keverjük bele a hipotéziseinket,
feltételezéseinket, véleményünket
(még ha tudunk is mellettük érvelni,
azokat valószínűsíteni) a szigorúan
bizonyítható tények közé!*

*Persze nagyon fontos a hipotéziseink
mérlegelése, a pro és kontra érvek
felsorakoztatása, a valószínűbb és a
kevésbé valószínű feltételezések
elkülönítése is.*

Elsődleges (primer) adatok ↔ rekonstrukció

Tudományos eredmények lehetséges prezentálási formái:

- Kizárólag a feltárt adatok bemutatása
*szárazon, **ismert** tényekhez ragaszkodva.*
- Tények + különböző feltételezések
*lehetséges hipotézisek mérlegelése, a bizonyítható adatoktól **élesen** elválasztva.*
- Feltárt adatok + egyfajta kiegészítés
tények kiegészítve „educated guess”-szel.
- „Írói fantázia”, adatokból kiindulva
„történelmi regény” (pl. Egri csillagok).



A visegrádi fellegrád lovagterme: középkori kőfal és **modern téglák**.
Forrás: <http://www.visegrad.hu/content/visegrad//9/fellegrád-lovagterem.jpg>

Példák (1): forrás önmagáról

- Dózsa László (1942–) önmaga szerepéről az 1956-os forradalomban.
- Két kommunista az ötvenes években:
 - Te is partizán voltál?
 - Még nem, de már intézik.
- Intézményről annak a vezetője.
Intézményről annak saját weboldala, facebookoldala, kiadványai.
- Intézményről annak kirúgott vezetője.

Példák (2): elfogultság

Beszámoló egy focimeccsről:

az X, ill. az Y csapat szurkolója / játékos / edzője, a bíró, a riporter.

- Megbízható-e a végeredmény, amit a forrásunktól megtudunk?
- Megbízható-e a góllövő játékosok neve az X, ill. az Y csapatban?
- Megbízható-e a lesarány? A cserék ideje?
- Megbízható-e az egyik játékos teljesítményének az értékelése?
- Megbízható-e a csere oka?
- Megbízható-e a győzelem / vereség oka?

Példák (3):

- Wikipédia

Wikipedia

Olvassák el a következő két hét során!

Azonban ne kezdjenek el saját wikipedia-oldalt szerkeszteni!

- Wikipédia:Első szócikkem
- [https://hu.wikipedia.org/wiki/Wikipédia:Első szócikkem](https://hu.wikipedia.org/wiki/Wikipédia:Első_szócikkem)

Wikipédia:Első szócikkem

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

Tudnivalók

Üdvözlünk a Wikipédiában! Ez egy rövid útmutató azon dolgokról, melyeket mindenképp fontos tudnod, mielőtt megírod életed első Wikipédia-szócikkét. Az alábbiakban ellátunk tanácsokkal, mi az, amit érdemes, és mi az, amit nem érdemes megtenned szócikkírás előtt, majd megmutatjuk, hogyan hozz létre új szócikket.

Rövidítése:
WP:1CIKK

Néhány tipp, amit érdemes megfontolnod:

1. **Nem kell regisztrálnod**, hogy új szócikket hozz létre, azonban a könnyebb kommunikáció érdekében érdemes személyes fiókot létrehoznod. Ha nem akarsz te magad cikket írni, csak egy fontos témát szeretnél javasolni, jelezd rövid indoklással a **kért cikkek** listájában.
2. Próbáld ki előbb a **homokozóban**, hogy megismerd a szerkesztés fortélyait.
3. A kereső segítségével mindig ellenőrizd, hogy **van-e cikk a választott témáról**. Ha igen, akkor azt egészítsd ki az ismereteiddel!
4. Nagyon fontos, hogy **gyűjts forrásokat**, melyekkel alátámaszthatod állításaidat, és hogy bizonyítsd a szócikked **nevezetességét**! Hivatkozások blogokra, személyes honlapokra és ismeretségi hálózatokra nem megfelelőek, itt **megbízható forrásokra** van szükség.
5. **Fontold meg, hogy az új szócikkedről mások mondják el a véleményüket először!** Írj vitalapokra vagy a szócikkhez kapcsolódó műhely vitalapjára, esetleg a

Beadandó feladat két hét múlva

- Választottak egy témát a Wikipedia-projektben.
- Gondolják végig, hogy mit tudnak & mit akarnak & mit reális írni erről.
- Állítsák össze a szócikk tartalomjegyzékét.
- A tartalomjegyzék mindegyik pontjához írják le
 - kb. egy mondatban, hogy miről szól majd ez a rész, és
 - kb. egy mondatban, hogy milyen munkafázisokat igényel az, hogy ezt megírják.
- Küldjék el **pdf formátumban** emailben a birot@or-zse.hu címre.
- Határidő: vasárnap (okt. 6.) éjfél.

*Köszönöm a figyelmet,
vizontlátásra két hét múlva!*